

Herman Koch

Middagen

Oversat af Birthe Lundsgaard

Mrs Robinson

MIDDAGEN

Het Diner © 2009 by Herman Koch
Originally Published by Ambo | Anthos Uitgevers, Amsterdam
Dansk copyright © 2009 by Audioteket A/S

Oversat af Birthe Lundsgaard
Sats: SIDE-1, Odense
Bogen er sat med Garamond
Tryk: ScandBook, Falun
Omslagsdesign: Roald Triebels, Amsterdam

Foto: Millennium Images Ltd, London

Mrs. Robinson – en del af Audioteket

Oversættelsen er sponsoreret af NLPVF – Fond for produktion og oversættelse af hollandsk litteratur (The Foundation for the Production and Translation of Dutch Literature).

NICE GUY EDDIE

C'mon, throw in a buck.

MR PINK

Uh-huh. I don't tip.

NICE GUY EDDIE

Whaddaya mean, you don't tip?

MR PINK

I don't believe in it.

Quentin Tarantino
Reservoir Dogs

APERITIF

1

Vi skulle spise på restauranten. Jeg siger ikke, hvilken restaurant, for så er den sikkert næste gang fyldt med folk, som kommer for at se, om vi sidder der igen. Serge havde reserveret bord. Det er altid ham, der gør det, altså reserverer bord. Restauranten er en af den slags, hvor man skal ringe tre måneder i forvejen – eller seks, eller otte, jeg har ikke længere tal på det. Selv ønsker jeg aldrig at vide tre måneder i forvejen, hvor jeg skal spise en bestemt aften, men der findes åbenbart mennesker, som overhovedet ikke har problemer med det. Hvis historikerne om et par hundrede år vil vide, hvor tåbelig menneskeheden var i begyndelsen af det enogtyvende århundrede, behøver de bare at kigge i de såkaldte toprestauranters computere, for alle de data bliver gemt, ved jeg tilfældigvis. Hvis hr. L. sidste gang var villig til at vente i tre måneder på et vinduesbord, så venter han også nu på et lille bord ved siden af toiletdøren – restauranterne kalder det ‘kundedata’.

Serge reserverer aldrig tre måneder i forvejen. Serge reserverer på selve dagen, det er der sport i for ham, siger han. Der findes restauranter, som altid holder et bord ledigt til folk som Serge Lohman, og denne restaurant er en af dem. En af de mange, bør jeg egentlig sige. Man kan spørge sig selv, om der i hele landet stadig findes en restaurant, hvor de ikke bliver dødsens forskrækkede, når de hører navnet Lohman i telefonen. Han ringer selvfølgelig ikke selv, det får han sin sekretær eller en af sine nærmeste medarbejdere til. „Det skal du ikke bekymre dig om,” sagde han, da jeg for et par dage siden havde ham i røret. „De kender mig dér, jeg skal nok skaffe et bord.” Jeg havde såmænd bare spurgt, om vi skulle ringe sammen for det tilfælde, at der ikke var plads, og hvor vi så kunne gå hen. Der var en medlidende klang i hans stemme i den anden ende af røret, jeg kunne næsten se ham ryste på hovedet. En sport.

Der var én ting, som jeg ikke havde lyst til den aften. Jeg ville ikke

være til stede, når restaurantens indehaver eller overtjeneren bød Serge Lohmann velkommen som en gammel bekendt; når han af servitricerne blev ført hen til det bedste bord ud mod haven, og Serge selv ville lade, som om det hele var ganske uden betydning, at han i sit inderste var forblevet en almindelig fyr, og at han netop derfor især følte sig godt tilpas mellem andre almindelige mennesker.

Derfor havde jeg sagt til ham, at vi kunne mødes i restauranten og ikke, som han havde foreslået, i caféen om hjørnet. Det var en café, hvor der også kom mange almindelige mennesker. Synet af Serge Lohman, der trådte ind ad døren som en almindelig fyr med et grin, der sagde så meget som, at alle de almindelige mennesker selvfølgelig bare skulle snakke videre og lade, som om han ikke var der – heller ikke det havde jeg lyst til den aften.

2

Eftersom restauranten kun lå et par gader fra vores hus, spadserede vi derhen. Derfor kom vi også forbi den café, hvor jeg ikke havde villet aftale at mødes med Serge. Jeg havde lagt armen om livet på min kone, og hendes hånd befandt sig et sted under min jakke. På caféens facade strålede den varme, rød-hvide lysreklame for det ølmærke, som blev udskænket derinde. „Vi er for tidligt på den,” sagde jeg. „Eller rettere: Hvis vi går derhen allerede nu, så kommer vi meget præcist.”

Min kone, det bør jeg faktisk ikke sige længere. Hun hedder Claire. Hendes forældre havde kaldt hende Marie Claire, men på et tidspunkt ville Claire ikke hedde det samme som et dameblad. Somme tider kalder jeg hende Marie for at drille hende. Men jeg kalder hende sjældent min kone – af og til i officielle sammenhænge, i sætninger som for eksempel: „Min kone kan ikke komme til telefonen i øjeblikket” eller „Min kone er helt sikker på, at hun har reserveret et værelse med udsigt til havet.”

På aftener som denne nyder Claire og jeg de øjeblikke, hvor vi stadig kun er os to sammen. Så føles det, som om alt stadig ligger åbent, og det virker endda, som om middagsaftalen beror på en misforståelse, og at vi simpelt hen er i byen sammen. Hvis jeg skulle komme med en definition på den lykke, så lyder den sådan her: Lykken har nok i sig selv, den har ikke brug for vidner. „De lykkelige familier er alle ens. De ulykkelige familier er ulykkelige på hver sin måde.” Sådan lyder den første sætning i Tolstojs *Anna Karenina*. Hertil ville jeg allerhøjest tilføje, at de ulykkelige familier – og blandt disse familier først og fremmest de ulykkelige ægtepar – aldrig ville kunne klare det alene. Jo flere vidner jo bedre. Ulykken søger altid selskab. Ulykken kan ikke tåle stilhed – den kan især ikke tåle den ubehagelige stilhed, der opstår, når den er alene.

Derfor smilede Claire og jeg til hinanden i caféen, da vi fik vores

første øl, i bevidstheden om at vi lidt senere skulle tilbringe en hel aften i selskab med ægteparret Lohman: at dette var aftenens bedste øjeblik, og at det kun kunne gå ned ad bakke herfra.

Jeg havde ikke lyst til at spise på restauranten. Jeg har *aldrig* lyst. En fast aftale i den nærmeste fremtid er helvedes forgård, den faktiske aften er helvede selv. Det begynder allerede om morgenen foran spejlet med, hvad man skal have på, og om man nu skal barbere sig eller ej. I denne forbindelse er alt nemlig et statement, et par cowboybukser fyldt med huller og pletter i lige så høj grad som en nystrøget skjorte. Hvis man lader det daggamle skæg stå, var man for doven til at barbere sig; med et to dage gammelt skæg får man uafvendeligt spørgsmålet, om det to dage gamle skæg er en del af et nyt look; og en skægvækst, der har stået i tre dage eller mere, er kun et lille skridt i retning af det totale forfald. „Har du det nu også godt? Du er da vel ikke syg eller sådan noget?” Uanset hvad, er man ikke fri. Man barberer sig, men man er ikke fri. Også ens barbering er et statement. Du syntes åbenbart, at denne aften var så betydningsfuld, at du har gjort dig den ulejlighed at barbere dig, ser man de andre tænke – på grund af sin barbering er man allerede bagud 1-0.

Og så er der jo også altid Claire til på aftener som denne at minde mig om, at det ikke er nogen almindelig aften. Claire er klogere end jeg. Det siger jeg ikke ud fra nogle slappe feministiske overvejelser eller for at indynde mig hos kvinder. Jeg vil heller aldrig nogen sinde påstå, at kvinder ‘i almindelighed’ er klogere end mænd. Eller mere følsomme, eller mere intuitive, eller at de ‘befinder sig midt i livet’ og alt det andet vås, som ved nærmere eftersyn hyppigere bliver forkyndt af såkaldt bløde mænd end af kvinderne selv.

Claire er simpelt hen klogere end jeg, men jeg siger helt ærligt, at det har taget mig temmelig lang tid at nå til denne erkendelse. I de første år af vores forhold syntes jeg ganske vist, at hun var intelligent, men *normalt* intelligent; faktisk nøjagtig så intelligent, som man kunne forvente det af en kvinde, som var min. Med en dum kvinde kunne jeg da ikke holde det ud længere end en måned, vel? Så intelligent var Claire i hvert fald, at jeg stadig holdt det ud med hende efter en måned. Og stadig væk, efter næsten tyve år.

Godt, så er Claire klogere end jeg, men på aftener som denne beder hun alligevel altid om min mening om, hvad hun skal tage på, hvilke ørenringe hun skal bære, om hun skal sætte håret op eller ej. Ørenringe er for kvinder noget i retning af, hvad barbering er for mænd: jo større ørenringe, jo mere betydningsfuld, jo festligere aften. Claire har ørenringe til enhver lejlighed. Man kunne anføre, at det ikke virker klogt at være så usikker på sin påklædning. Men jeg mener nu noget andet. Netop en dum kvinde kunne tro, at det kunne hun sagtens selv klare. Hvad forstand har en mand nu på den slags? ville den dumme kvinde tænke – og derefter træffe det forkerte valg.

Jeg prøver af og til at forestille mig, at Babette finder på at spørge Serge Lohman, om hun nu også har den rigtige kjole på. Om hendes hår er for langt. Hvad Serge mener om disse sko. Er hælene ikke for lave? Eller er de netop for høje?

Men straks mangler der noget i den fantasi, som det åbenbart er umuligt at forestille sig. „Nej, det er da helt i orden,” hører jeg Serge sige. Man kan er kun halvt til stede, det interesserer ham ikke for alvor, og desuden: Selv om hans kone så kom til at tage den forkerte kjole på, ville alle mændene alligevel vende sig om efter hende, når hun gik forbi. Alt klæder hende jo godt. Hvad er hendes problem?

Det her var ikke nogen hip café, der kom ingen smarte typer – ikke cool, ville Michel sige. De almindelige mennesker var langt i overtal. Hverken særlig gamle eller unge, faktisk alt muligt mellem hinanden, men dog først og fremmest almindelige. Sådan burde alle caféer være.

Der var mange mennesker. Vi stod tæt op ad hinanden henne ved døren til herretoiletet. I den ene hånd holdt Claire sin øl, og med den anden hånds fingre klemte hun mig blidt om håndledet.

„Jeg ved ikke rigtig,” sagde hun, „men i den sidste tid har jeg haft en fornemmelse af, at Michel opfører sig mærkeligt. Eller ikke mærkeligt, men anderledes end ellers, distanceret. Synes du også det?”

Michel er vores søn. Han bliver seksten i næste uge. Nej, vi har ikke andre børn. Det var ikke på forhånd planlagt at sætte et enebarn i verden, men på et tidspunkt var det simpelt hen for sent til endnu et.

„Ja,” sagde jeg. „Det kan godt være.”

Jeg måtte undgå at se på Claire, for vi kendte hinanden for godt, og

mit blik ville forråde mig. Derfor lod jeg, som om jeg så mig omkring i caféen, som om jeg var overordentlig fængslet af det skuespil, som de almindelige mennesker engageret i livlige samtaler opførte. Jeg var glad for, at jeg havde holdt stand, og at vi havde aftalt først at mødes med Lohmans i restauranten; i tankerne så jeg Serge komme ind gennem den dobbelte svingdør, hans grin, som skulle anspore de almindelige mennesker til for alt i verden at forsætte med det, de var i gang med, og ikke tage sig af ham.

„Har han ikke sagt noget til dig?” spurgte Claire. „Jeg mener, I to taler sammen om andre ting end Michel og jeg. Måske er det noget med en pige? Noget, som han har lettere ved at fortælle dig?”

Vi måtte træde et skridt til siden, fordi døren til herretoiletet gik op, og derfor kom vi til at stå endnu tættere op ad hinanden. Jeg mærkede Claires ølglas klirre mod mit.

„Er det noget med piger?” spurgte hun igen.

Var det bare sandt, kunne jeg ikke lade være med at tænke. Noget med piger ... hvor ville det være dejligt, dejlig normalt, det sædvanlige pubertetshalløj. „Må Chantal/Merel/ Roos sove her i nat?” „Ved hendes forældre det? Hvis det er i orden med Chantals, Merels/ Roos' forældre, ser vi det heller ikke som et problem. Hvis du bare sørger for ... hvis du bare passer godt på, når ... nå ja, du ved det godt, det behøver jeg sikkert ikke fortælle dig længere. Vel? Michel?”

Der kom tit piger hjemme hos os, den ene smukkere end den anden, som sad i sofaen eller ved bordet i køkkenet og hilste høfligt på mig, når jeg kom hjem. „Goddag, hr.” „Du skal ikke sige hr. til mig. Og heller ikke De.” Og så sagde de ‘du’ og ‘Paul’ en enkelt gang, og et par dage senere var det alligevel ‘De’ og ‘hr.’ igen.

Somme tider fik jeg en af dem i telefonen, og mens jeg spurgte, om jeg kunne give Michel en besked, kneb jeg øjnene sammen og forsøgte at sætte pigestemmen (de sagde sjældent deres navn, men busede bare ud med: „Er Michel hjemme?”) i forbindelse med et bestemt ansigt. „Nej, det er slet ikke nødvendigt, hr.. Det var bare, fordi hans mobiltelefon var slukket, og så prøvede jeg det her nummer.”

En sjælden gang havde jeg indtryk af, at jeg overraskede dem i et eller andet, når jeg kom ind, Michel og Chantal/Merel/ Roos; at de ikke sad

helt så uskyldigt og så *The Fabulous Life* på MTV, som det så ud til; at de lige havde siddet og piller ved hinanden, hurtigt havde rettet på tøjet og glattet håret, når de hørte mig komme. Noget i Michels rødmende kinder – noget ophedet, bildte jeg mig ind.

Men for at være ærlig så havde jeg ingen anelse. Måske skete der overhovedet ikke noget, måske betragtede alle de smukke piger først og fremmest min søn som en god ven; en sød, nogenlunde køn dreng, én som de kunne være bekendt at gå til en fest med – en dreng som de stolede på, fordi han netop ikke var en type, der straks skulle rage på dem.

„Nej, jeg tror ikke, at det er noget med en pige,” sagde jeg, og nu så jeg direkte på Claire. Det er den beklemmende side af lykken, at alt kan læses som i en åben bog: Hvis jeg fortsat undgik at se på hende, ville hun vide med sikkerhed, at der var et eller andet – med piger, eller det der var endnu værre.

„Jeg tror snarere, at det er noget med skolen,” sagde jeg. „Han har lige overstået terminsprøverne, så jeg tror bare, at han er træt. Jeg tror, han har undervurderet det en smule, hvor meget hjemmearbejde der er i det her skoleår.”

Lød det troværdigt? Og især: Så jeg troværdig ud samtidig? Claires øjne fór frem og tilbage mellem mit venstre og mit højre øje; derefter satte hun hånden op til min skjorteflip, som om der var noget forkert, som stadig kunne gattes ud, så jeg ikke om lidt ville blive til grin i restauranten.

Hun smilede og lagde hånden med spredte fingre på mit bryst, jeg mærkede to fingerspidser mod min hud, der hvor den øverste knap i min skjorte stod åben.

„Måske er det det,” sagde hun. „Jeg synes bare, at vi begge to skal passe på, at han ikke på et tidspunkt holder helt op med at fortælle os noget. At vi ikke vænner os til det, mener jeg.”

„Ja, selvfølgelig. Der er bare det, at med den alder han har, har han lidt ret til at have noget for sig selv. Vi må heller ikke forlange at vide alt om ham, for så lukker han måske helt i.”

Jeg så Claire i øjnene. Min kone, tænkte jeg i det øjeblik. Hvorfor skulle jeg ikke kunne kalde hende min kone? Min kone. Jeg lagde armen

om livet på hende og trykkede hende ind til mig. Om det så bare var for denne ene aften. Min kone og jeg, sagde jeg i tankerne. Min kone og jeg vil gerne se vinkortet.

„Hvad griner du ad?” spurgte Claire. Hun, min kone. Jeg så på vores ølglas. Mit var tomt. Hendes stadig næsten trekvart fuldt. Som altid. Min kone drak ikke så hurtigt som jeg, og også derfor elskede jeg hende, og den aften måske endnu mere end andre aftener.

„Ikke noget,” sagde jeg. „Jeg tænkte ... jeg tænkte på os.”

Det gik lynhurtigt: Det ene øjeblik så jeg på Claire, på min kone, med et kærligt blik sandsynligvis, eller i hvert fald med et glimt i øjet, og i næste øjeblik mærkede jeg en fugtig hinde glide for øjnene.

Eftersom hun under ingen omstændigheder måtte kunne mærke noget på mig, gemte jeg ansigtet i hendes hår. Jeg øgede presset af min arm om hendes talje og snusede: shampoo. Shampoo og noget mere, noget varmt – duften af lykke, tænkte jeg.

Hvordan ville denne aften have set ud, hvis jeg for bare et par timer siden havde ventet nedenunder, indtil det var tid til at gå hen til restauranten, i stedet for at gå ovenpå, op ad trappen til Michels værelse?

Hvordan ville resten af vores liv så have set ud?

Ville duften af lykke, som jeg nu snusede ud af min kones hår, stadig bare have duftet af lykke, og ikke, som nu, som et minde om en fjern fortid – som duften af noget, man kunne miste fra det ene sekund til det næste?

3

„Michel?”

Jeg stod i døren til hans værelse. Han var der ikke. Nej, lad mig være ærlig: Jeg vidste, at han ikke var der. Han sad nede i haven og lappede baghjulet på sin cykel.

Jeg lod, som om jeg ikke havde set det, jeg foregav, at jeg troede, han bare sad på sit værelse.

„Michel?” Jeg bankede på den halvåbne dør. Claire rodede rundt i klædeskabene i vores soveværelse, for om lidt mindre end en time skulle vi hen til restauranten, og hun vaklede stadig mellem den sorte nederdel sammen med de sorte støvler og de sorte bukser med sneakers fra DKNY. „Hvilke ørenringe?” ville hun om lidt spørge mig. „Dem eller dem?” Jeg ville svare, at de mindste klædte hende bedst, både til nederdelen og til bukserne.

Jeg var i mellemtiden gået ind på Michels værelse. Jeg så straks det, jeg ledte efter.

Jeg vil gerne kraftigt understrege, at jeg aldrig før har gjort sådan noget. Aldrig nogen sinde. Hvis Michel sad og chattede på sin computer, stillede jeg mig altid hen ved siden af ham, med ryggen halvt vendt mod hans skrivebord, så jeg ikke kunne kigge på skærmen. Jeg ville, at han af min kropsholdning skulle kunne læse, at jeg ikke spionerede eller alligevel i smug over skulderen på ham læste, hvad han havde tastet ind på skærmen. Somme tider lød der et panfløjteagtigt bip fra hans mobiltelefon som tegn på, at der var kommet en sms. Han lod tit sin telefon ligge og flyde, og jeg vil ikke nægte, at jeg af og til har følt mig fristet til at kigge, især hvis han var ude. „Hvem sender ham en besked? Hvad skriver han/hun?” Én gang har jeg stået med Michels telefon i hånden, hvor jeg vidste, at han først ville komme fra sportscentret en time senere, og at han simpelt hen havde glemt den – det var hans gamle mobiltelefon, en Sony Ericsson uden klap: „1 ny meddelelse” stod der

på skærmen under en afbildning af en kuvert. „Jeg ved ikke, hvad der gik af mig, før jeg vidste af det, stod jeg med din telefon i hånden og havde læst din besked.” Måske kom det aldrig frem, og måske gjorde det. Han ville ikke sige noget, men alligevel begynde at mistænke mig eller sin mor: en sprække, der med tiden ville vokse til en ordentlig kløft. Vores liv som lykkelig familie ville aldrig mere være det samme.

Der var kun et par skridt hen til hans skrivebord ved vinduet. Hvis jeg lænede mig forover, kunne jeg se ham sidde i haven, på fliseterrassen uden for køkkendøren, hvor han sad og lappede sin cykel – og hvis Michel kiggede op, ville han se sin far stå ved vinduet i hans værelse.

Jeg tog hans telefon, en splinterny sort Samsung, fra hans skrivebord og åbnede klappen. Jeg kendte ikke hans pinkode, så hvis den var lukket, kunne jeg ikke stille noget op, men skærmen blev næsten omgående oplyst af et sløret foto af Nike-logoet, sandsynligvis taget fra en af hans egne beklædningsgenstande: hans sko, eller den sorte hue, som han altid, også ved sommertemperaturer og indendørs, gik med trukket ned til lige over øjnene.

Jeg ledte hurtigt i menuen, der var nogenlunde ligesom menuen i min egen mobiltelefon, også en Samsung, men bare en halvandet år gammel model og alene af den grund håbløst forældet. Jeg kikkede hen til Mine Data og derefter ind på Videoer. Hurtigere end forventet fandt jeg, hvad jeg søgte.

Jeg kiggede og mærkede, at mit hoved langsomt blev koldt. Det var den form for kulde, man føler, når man tager en stor bid af en is eller drikker for grådigt af en iskold drik.

Det var en kulde, der gjorde ondt – indefra.

Jeg kiggede endnu en gang, og så kiggede jeg videre. Der var mere endnu, så jeg, men hvor meget mere var det ikke sådan lige til at vurdere.

„Far?”

Michels stemme lød nedefra, men nu hørte jeg ham komme op ad trappen. Jeg smækkede hurtigt klappen på hans telefon i og lagde den tilbage på hans skrivebord.

„Far?”

Det var for sent at smutte ind i vores soveværelse, tage en skjorte eller

en jakke ud af skabet og stille mig op foran spejlet; den eneste mulighed, jeg havde, var at komme så henkastet og troværdigt som muligt ud fra Michels eget værelse – som om jeg ledte efter noget.

Som om jeg ledte efter *ham*.

„Far.” Han var standset op oven for trappen og så forbi mig ind i sit værelse. Derefter så han på mig. Han havde Nike-huen på, hans sorte iPod nano dinglede i en snor på hans bryst; om halsen hang en hovedtelefon løst; det måtte man lade ham, han var ligeglads med status og havde allerede efter et par uger skiftet de hvide ørepropper ud med en almindelig hovedtelefon, fordi den gav en bedre lyd.

De lykkelige familier er alle ens, før det for første gang den aften gennem mit hoved.

„Jeg ledte ...” begyndte jeg. „Jeg spurgte mig selv, hvor du var.”

Michel havde været lige ved at dø ved fødslen. Jeg tænker stadig tit på den lille blå, rynkede krop i kuvøsen kort efter kejsersnittet. Det, at han var der, var intet mindre end en gave, også det var lykke.

„Jeg var ved at lappe mit dæk,” sagde han. „Det var det, jeg ville spørge dig om. Om du ved, om vi har ventiler liggende et sted.”

„Ventiler,” gentog jeg. Jeg er af den type, der aldrig selv lapper et dæk, det ville ikke engang falde mig ind. Alligevel troede min søn mod bedre vidende altid på en anden udgave af sin far, en far, der vidste, hvor ventilerne lå.

„Hvad lavede du heroppe?” spurgte han pludselig. „Du sagde, at du ledte efter mig. Hvorfor ledte du efter mig?”

Jeg så på ham, jeg så ind i de lyse øjne under den sorte hue, de ærlige øjne, der, som jeg altid havde fortalt mig selv, udgjorde en ikke uvæsentlig del af vores lykke.

„Ikke for noget,” sagde jeg. „Jeg ledte bare efter dig.”

Selvfølgelig var de ikke kommet endnu.

Uden at afsløre alt for meget om beliggenheden kan jeg sige, at restauranten til gadesiden er skjult af træer. Vi var nu en halv time for sent på den, og mens vi gik hen mod indgangen ad grusstien, der på hver side var oplyst af elektriske fakler, drøftede min kone og jeg den mulighed, at det for en gangs skyld ikke var Lohmans, men os der kom sidst.

„Skal vi vædde?” spurgte jeg.

„Hvorfor vædde?” sagde Claire. „De er der jo ikke.”

En pige i sort T-shirt og et sort forklæde, der gik hende til anklerne, tog imod vores frakker. En anden pige i lignende sort påklædning studerede en bog med reservationer, der lå opslået på en pult.

Jeg kunne se, at hun blot foregav ikke at kende navnet Lohman, og hun gjorde det endda ikke særlig overbevisende.

„Hr. Lohman, sagde De?” Hun hævdede det ene øjenbryn og gjorde sig ingen ulejlighed med at skjule sin skuffelse over, at hun ikke havde Serge Lohman i egen høje person foran sig, men to mennesker med ansigter, der overhovedet ikke sagde hende noget.

Jeg kunne have hjulpet hende ved at sige, at Serge Lohman var på vej, men det gjorde jeg ikke.

Pulten med reservationsbogen blev belyst ovenfra af en tynd, kobberfarvet læselampe: art deco, eller noget andet, som lige netop igen var blevet moderne eller umoderne. Pigen havde skrabet sit hår, der var lige så sort som T-shirten og forklædet, meget stramt tilbage og bundet det bage til en tynd hestehale, som om det var afstemt efter restaurantens formgivning. Også den pige, der havde taget imod vores frakker, havde håret bundet op i sådan en stram hestehale. Måske var det en forskrift, tænkte jeg ved mig selv, en hygiejnisk begrundet forskrift, ligesom masker for munden på en operationsstue. Denne restaurant roste sig

trods alt af, at alle dens produkter var 'usprøjtede' – kødet kom ganske vist fra dyr, men det var dyr, der havde haft 'et godt liv'.

Jeg kastede et flygtigt blik hen over det stramme, sorte hår ind i selve restauranten, i hvert fald på de første to-tre borde i lokalet, som kunne skelnes herfra. Til venstre for indgangen var det 'åbne køkken'. Det så ud til, at der netop i det øjeblik blev flamberet noget, hvilket gik hånd i hånd med den uundgåelige paradeforestilling med blå røg og høje flammer.

Igen svigtede lysten mig; min modvilje mod aftenen foran os var i mellemtiden næsten blevet fysisk – en let kvalme, klamme fingre og en begyndende hovedpine bag mit venstre øje – men lige netop ikke nok til at blive dårlig på stedet eller miste bevidstheden.

Jeg forestillede mig, hvordan pigerne i de sorte forklæder ville reagere på gæster, der gik i gulvet endnu før de havde passeret pulten. Om de mon i al hast ville prøve at stoppe mig væk i garderoben, i hvert fald uden for de andre gæsters synsfelt. Sandsynligvis ville de få mig til at sætte mig på en taburet bag frakkerne. De ville høfligt, men bestemt spørge, om de skulle ringe efter en taxi. Væk! Væk med den mand! – hvor ville det være skønt at lade Serge stege i sit eget fedt, hvilken lettelse at kunne give aftenen et andet indhold.

Jeg funderede over de forskellige muligheder. Vi kunne gå tilbage til caféen og bestille en tallerken mad for almindelige mennesker, dagens ret var spareribs med pomfritter, havde jeg set skrevet med kridt på en skoletavle. „Spareribs med pomfritter 11,50” – sandsynligvis ikke engang en tiendedel af det beløb som vi pr. person ville ødsle bort her.

En anden mulighed var at gå direkte hjem, højst med en omvej forbi videobutikken efter en dvd, for så fra vores rummelige dobbeltseng at se den på tv'et i soveværelset; et glas vin, kiks, et par stykker ost til (endnu en lille omvej forbi døgnkiosken), og den ideelle aften var tilrettelagt.

Jeg ville ofre mig helt og holdent, lovede jeg i tankerne, jeg ville lade Claire vælge filmen; selv om det med garanti blev et kostumedrama, *Pride & Prejudice*, *A Room with a View*, eller noget *Murder in the Orient Express*-agtigt. Ja, det kunne jeg gøre, tænkte jeg ved mig selv, jeg kunne blive dårlig, og derefter kunne vi gå hjem. Men i stedet for sagde jeg: „Serge Lohman, bordet ud mod haven.”

Pigen løftede blikket fra bogen og så på mig.

„Jamen, De er jo ikke hr. Lohman,” sagde hun uden at blinke.

I det øjeblik forbandede jeg alt og alle: restauranten, pigerne i de sorte forklæder, den på forhånd forpestedes aften – men frem for alt forbandede jeg Serge og denne middag, som han trods alt havde insisteret mest på, en middag, som ikke engang kunne formå ham til at udvise den høflighed at komme til tiden. Ligesom han aldrig kom til tiden nogen steder, for også i forsamlingshusene i provinsen sad folk altid og ventede, den travlt optagne Serge Lohman var sikkert forsinket, mødet i det forrige forsamlingshus havde trukket ud, og nu holdt han i kø et eller andet sted, han kørte ikke selv, nej, bilkørsel var tidsspilde for én med Serges talenter, det blev overladt til en chauffør, så han selv kunne udnytte sin kostbare tid med at gennemgå vigtige dokumenter.

„Jo, det er det,” sagde jeg. „Navnet er Lohman.”

Jeg blev ved med at stirre stift på pigen, pigen som denne gang havde blinket, og åbnede munden til den næste sætning. Øjeblikket var inde til, at jeg trak sejren i land; men det var en sejr, der smagte som et nederlag.

„Jeg er hans bror,” sagde jeg.

„Husets aperitif er i dag en lyserød champagne.”

Overtjeneren – eller bestyreren, restaurantchefen, værten, overkelneren, eller hvad man nu kalder sådan en i den slags restauranter – havde ikke sort forklæde på, men habit med vest. Habitten var lysegrøn med tynde blå striber, og op af brystlommen stak snippen af et ligeledes blåt lommelommetørklæde eller pyntelommelommetørklæde.

Hans stemme var dæmpet, *for* dæmpet, og han overdøvede kun med nød og næppe støjen fra restaurantlokalet; der var noget med akustikken, havde vi straks bemærket, da vi havde sat os ved vores bord (ud mod haven, jeg havde gættet rigtigt) man skulle tale højere end normalt, ellers flagrede ordene væk, op mod glasloftet, der også var et stykke højere her end i andre restauranter. Absurd højt, kunne man sige, hvis det ikke var, fordi loftshøjden havde alt at gøre med bygningens tidligere bestemmelse: et mejeri, mente jeg at have læst et sted, eller et spildevandsanlæg.

Overtjeneren pegede nu med lillefingeren mod noget på vores bord. Mod fyrfadslýset, troede jeg først – alle borde havde et fyrfadslýs i stedet for et eller flere stearinlys – men lillefingeren pegede på den lille skål med oliven, som overtjeneren åbenbart netop havde stillet der. Jeg kunne i hvert fald ikke mindes, at den allerede stod der, da han trak stolene ud for os. Hvornår havde han stillet skålen der? Jeg blev angrebet af et kort, men kraftigt panikanfald. I den sidste tid var det flere gange sket, at brudstykker pludselig forsvandt – stumper af tid, tomme øjeblikke hvor jeg åbenbart havde haft tankerne et andet sted.

„Her har vi græske oliven fra Peloponnes, med et let stænk af den første høst af ekstra jomfruolivenolie fra Nordsardinien og smagt til med rosmarin fra ...”

Under fremsigelsen af denne sætning havde overtjeneren bøjet sig lidt mere ind over vores bord, ellers havde man dårligt kunne høre ham; den

sidste del af sætningen forsvandt endda helt, hvorved vi blev snydt for rosmarinens oprindelse. Nu var jeg i almindelighed revnende ligeglad med den slags oplysninger, for min skyld kunne rosmarinen komme fra Ruhr-området eller fra Ardennerne, men jeg syntes i forvejen, at det var for meget snak om en skål oliven, og jeg havde ikke lyst til bare at lade ham slippe af sted med det.

Desuden var der den lillefinger. Hvorfor pegede nogen med lillefingeren? Var det chikt? Hørte det måske med til habitten med de tynde blå striber, ligesom det lyseblå lommeværklæde? Eller prøvede manden simpelt hen at skjule noget? Vi fik jo ikke hans øvrige fingre at se, for dem havde han bøjet ind i håndfladen, så de ikke var synlige – måske var de dækket med svampepekssem eller symptomer på en uhelbredelig sygdom.

„Smagt til?” sagde jeg spørgende.

„Ja, smagt til med rosmarin. Smagt til vil sige, at ...”

„Jeg ved, hvad smagt til betyder,” sagde jeg skarpt – og måske også lidt for hårdt, for ved bordet ved siden af vores standsede en mand og en kvinde deres samtale et øjeblik og så over mod os: En mand med et alt for stort skæg, der næsten dækkede hele hans ansigt, og en i forhold til hans alder lidt for ung kvinde, som jeg vurderede til sidst i tyverne; hans andet ægteskab, tænkte jeg ved mig selv, eller en flirt for en aften, som han forsøgte at gøre indtryk på ved at tage hende med på en restaurant som den her. „Smagt til,” fortsatte jeg mere dæmpet. „Jeg ved godt, at det ikke betyder, at nogen har smagt på lige netop disse oliven. At der ikke er nogen, der har slikket på dem.”

Ud af øjenkrogen så jeg, at Claire havde vendt hovedet væk og kiggede ud. Det var ingen god begyndelse; aftenen var allerede ødelagt, jeg måtte ikke gøre ondt værre, og da slet ikke for min kone.

Men så gjorde overtjeneren noget, som jeg ikke havde taget højde for. Jeg havde halvvejs forventet, at hans mund ville åbne sig, at hans underlæbe ville begynde at skælve, og at han måske blev rød i hovedet, hvorefter han ville fremstamme nogle vage undskyldninger – noget som var pålagt ham fra højere sted, en adfærdskodeks over for vanskelige og uforskammede gæster – men i stedet for brast han i latter. Det var oven i købet en ægte latter, ikke en påtaget eller høflig latter.

„Undskyld mig,” sagde han og satte hånden op til munden; fingrene var ligesom før ved udpegningen af olivenskålen bøjet ind i håndfladen, kun lillefingeren stak stadig ud. „Sådan har jeg aldrig tænkt på det.”